

Πρεσβυτέρου Σταύρου Τρικαλιώτη
Ἐφημερίου Ἱ.Ν. Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀττικῆς

«Θέλω νὰ μιλήσω ἀπλὰ κι ἀληθινά»

Ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ παραλογισμοῦ, ὅπου οἱ λέξεις ἔχουν χάσει τὸ πραγματικό τους νόημα. Δὲν ὑπάρχει κοινὰ ἀποδεκτὸς κώδικας ἐπικοινωνίας. Ὁ καθένας λέει ὅ,τι θέλει, ὅπως τὸ θέλει. Παύσαμε νὰ ὁμιλοῦμε καθαρὰ καὶ ξάστερα, ὅπως λέει κι ὁ λαὸς μας. Ἄλλοτε ὁμιλοῦμε μὲ ὑπονοούμενα, ἄλλοτε διπλωματικά, ἄλλοτε συμφεροντολογικά, ἄλλοτε ἀποκρύπτουμε γεγονότα καὶ καταστάσεις.

Ἡ διγλωσσία -ἢ ὑποκριτικὴ δηλαδὴ ἐκφραση διαφορετικῶν ἀπόψεων ἀναλόγως πρὸς τὴν περίστασι- ἔγινε ἓνα ροῦχο ποῦ φοριέται πολὺ συχνὰ στὶς μέρες μας. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος θὰ μᾶς πεῖ ὅτι ὁ δίγλωσσος, ὅταν βρεθεῖ σὲ κάποια πολυπληθῆ συγκέντρωση ἄλλα γεγονότα τὰ ἀναφέρει καὶ γιὰ ἄλλα σιωπᾶ, ἀνάλογα πρὸς τὸ συμφέρον του. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη μας προτρέπει: «Ψῖδυρον (=αὐτὸν ποῦ κατακρίνει κρυφὰ καὶ σὲ στενὸ κύκλο) καὶ δίγλωσσον (= διπρόσωπον) καταρᾶσθε, πολλοὺς γὰρ εἰρηνεύοντας ἀπώλεσαν» Σόφ. Σειράχ κη, 13). Μιὰ ἄλλη παρεμφερὴς πληγὴ στὴν ἀνθρώπινη ἐπικοινωνία εἶναι καὶ τὰ διφορούμενα λόγια καὶ διατυπώσεις, οἱ διαφορετικὲς δηλαδὴ ἐκδοχὲς στὸν τρόπο κατανοήσεως μιᾶς λέξης. Ὅταν μάλιστα ἀφοροῦν θέματα δογματικά ἢ θέματα πίστεως, τότε ὁ κίνδυνος εἶναι ἐμφανής.

Εἶναι πολὺ σημαντικὰ ὅσα μᾶς λέει σχετικὰ ὁ πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης: «Ἡ εἰλικρίνεια στὴ χρήση καὶ ἐρμηνεία τῶν λέξεων εἶναι θέμα σεβασμοῦ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπικοινωνίας καὶ μαζί της ἡθικῆς τῆς γλώσσας. Γιατὶ κάθε ἠθελημένη ἀλλοίωση τοῦ περιεχομένου τῶν λέξεων ποῦ χρησιμοποιεῖς ὁ ἴδιος ἢ κάθε παραποίηση τῆς σημασίας τῶν λέξεων ποῦ χρησιμοποιεῖ ὁ ἄλλος, ὁδηγοῦν σὲ στρέβλωση τῆς ἐπικοινωνίας καὶ νόθευση τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων» (Τὸ Βῆμα, 14/ 4/ 2002).

Μερικὲς φορές κυριαρχεῖ στὶς σκέψεις μας ἓνας φτηνὸς λαϊκισμὸς εὐρείας καταναλώσεως. Ἄλλοτε παγιδευόμαστε στὴν στείρα κομματικὴ γραμμὴ καὶ γιὰ τὸ ὄχι ἐκκλησιαστικὴ γραμμὴ - καλύτερα παραταξιακὴ, ποῦ ἔχει σχέση μὲ πρόσωπα καὶ ἰδιοτελῆ συμφέροντα, ἢ ὁποῖα δυστυχῶς διχάζει καὶ δηλητηριάζει τὸ ποίμνιο-, ποῦ συνθλίβει τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο, ποῦ τοῦ δίνει ἔτοιμα ἐρμηνευτικὰ ἐργαλεῖα. Ἄλλοτε χρησιμοποιοῦμε ἓνα λόγο ἀμφίσημο. Ἄλλοτε συνθηματικό. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει τόσο νὰ πείσουμε τὸν ἄλλο μὲ λογικὰ ἐπιχειρήματα, ὅσο νὰ περάσουμε τὴ γραμμὴ μας, χρησιμοποιώντας δογματικά «κλισε» καὶ φθηνὴ προπαγάνδα.

Έτσι όμως χάνουμε την ελευθερία της έκφρασης, την χαρά της πρωτοτυπίας. Γινόμαστε άνθρωποι καλούπια, «στρατιωτάκια ακούνητα, αμίλητα κι αγέλαστα», για να θυμηθούμε ένα παιχνίδι που παίζαμε μικροί. Αν κάποιος τολμήσει να αρθρώσει ένα λόγο αληθινό, ελεύθερο, απεγκλωβισμένο από νοσηρές νοοτροπίες και σκοπιμότητες, άμα βγει από το «μανδρί», τόν τρώει ο λύκος της μοναξιάς, της απομόνωσης, της περιθωροποίησης.

Κι όμως, όλοι μας θέλουμε οι άλλοι να μās όμιλούν τή γλώσσα της αλήθειας: όχι να ύφιστάμεθα την παραπλάνηση της μισής αλήθειας, της κομμένης και ραμμένης κατά τὰ μέτρα και σταθμὰ κάποιων που επιδιώκουν τὸν ἔλεγχο τῆς κοινῆς γνώμης. Θέλουμε, με ἄλλα λόγια, οἱ λέξεις που χρησιμοποιούμε να ἔχουν ἕνα ἀντίκρουσμα, να μὴν εἶναι λόγια τοῦ ἀέρα, κουβέντες που λέγονται σήμερα για λαϊκὴ κατανάλωση.

Ὁ Κύριός μας μās συνέστησε να μὴν ὀρκιζόμαστε καθόλου, ἀντιθέτως οἱ ἄλλοι ὀφείλουν να μās πιστεύουν μόνο με τὴν ἀπλὴ διαβεβαίωση ἢ ἄρνησή μας: «Ὁ λόγος σας ἄς εἶναι ναὶ ναὶ, ὄχι ὄχι. Τὸ ἐπιπλέον ἀπὸ αὐτὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν πονηρό» (Ματθ. ε, 37). Ὁ ἴδιος δέχτηκε τὸν ὑπολο πόλεμο τῶν ὑποκριτῶν Φαρισαίων οἱ ὁποῖοι τυφλωμένοι ἀπὸ τὸν φθόνο προσπαθοῦσαν να τὸν παγιδεύσουν «ἐν λόγῳ». Ὁ λόγος τους δηλαδὴ ὑπηρετοῦσε τοὺς σκοτεινοὺς σκοποὺς τους. Ἐκεῖνος ὅμως ξεσκέπαζε τὴν ψευτιά τους και τὰ δικολαβικά τους κατασκευάσματα. Συνήθως οἱ ψεύτικοι λόγοι τῶν ἀνθρώπων δείχνουν μιὰ ἐσωτερικὴ φτώχεια, ἕναν εὐτελισμὸ τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Ὅχι σπάνια ὑποδηλώνουν και μιὰ μετάθεση εὐδυνῶν, μιὰ ἐγωϊστικὴ και ὠφελιμιστικὴ ἀντίληψη για τὴ ζωὴ. Τὸ ψέμα ἀρχίζει να μπαίνει στὴ ζωὴ τῶν πρώτων ἀνθρώπων. Τὴν δηλητηριάζει ἤδη με τὴν πτώση τοῦ Ἀδάμ και τῆς Εὕας. Εἰσηγητῆς και πατέρας τοῦ ψεύδους εἶναι ὁ διάβολος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀνέκαθεν ὡς ἔργο του τὴ διαβολὴ, τὴ συκοφαντία.

Ἀντίθετα, ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας τῶν φώτων, τῆς αλήθειας. Ὁ Κύριός μας μās ἔχει πεῖ: «γνώσεσθε τὴν αλήθειαν και ἡ αλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰωάν. η, 32). Ἡ αλήθεια παύει πλέον να εἶναι ἀφηρημένη ἔννοια και ἐνσαρκώνεται στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ὁ ὁποῖος μās εἶπε: «Εγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς και ἡ αλήθεια και ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ιδ, 6). Ἐπομένως, ἂν θέλουμε να γίνουμε αληθινοὶ ἄνθρωποι, ἄνθρωποι ἀτόφιοι και φωτεινοί, πρέπει να ἀγαπήσουμε τὸν Χριστὸ με ὅλη μας τὴν καρδιά και να τοῦ ἐπιτρέψουμε να φωτίσει εὐεργετικὰ τὸ ἐσωτερικὸ μας σκοτάδι.

Οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν τὸ σκοτάδι, τὸ ψέμα και τὴν ὑποκρισία, ὅταν τὰ ἔργα τους εἶναι πονηρὰ και σκοτεινά. Τότε μηχανεύονται ἐναντίον τοῦ διπλανοῦ τους συκοφαντίες και κατηγορίες. Δὲν ἀντέχουν τὸ Φῶς τοῦ Χριστοῦ για να μὴν γίνουν φανερὰ τὰ ἔργα τους.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως τῆς αλήθειας πλησιάζει τὸν Χριστὸ (Ἐφες. γ, 20-21), «καθαρίζεται ἐσωτερικὰ και γίνεται δεκτικὸς τοῦ πνευματικοῦ φωτός, τὸ ὁποῖο καταφωτίζει τὸ νοῦ του, ὥστε να κατανοεῖ πράγματα που ὑπερβαίνουν τις αἰσθήσεις του» (Ἅγιος Μάξιμος Ὁμολογητῆς). Μόνο τὸ ἅγιο Πνεῦμα μπορεί να ὀδηγήσει τὸν ἄνθρωπο «εἰς πᾶσαν τὴν αλήθειαν» (Ἰωάν. ιστ, 13).

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας καλεῖ τὸν ἄνθρωπο σὲ ἕνα εἰλικρινὴ διάλογο με τὸν ἑαυτό του. Σὲ μιὰ ὀδυνηρὴ μὰ και συνάμα σωτήρια συνάντηση με τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο που κρύβουμε μέσα μας, τὸν ἄνθρωπο τῆς ἁμαρτίας και τῆς φθορᾶς. Μās καλεῖ να βγάλουμε ἀπὸ πάνω μας

σαν ένα βρώμικο ρούχο τήν ψευτιά και τήν ύποκρισία και νά πλησιάσουμε τόν διπλανό μας με άγάπη, σεβασμό και άνιδιοτέλεια.

Ό άνθρωπος πού θά θελήσει νά άποκαταστήσει γνήσιες ανθρώπινες σχέσεις και συνάμα νά είναι άναπαυμένος με τή συνειδήσή του θά τó επιτύχει μόνο δια του Μυστηρίου τής Ίερās Έξομολογήσεως. Κατ' αὐτήν ο Άγιον Πνεῦμα «άναμορφώνει τήν ψυχή ή όποία έφθάρη άπό τήν άμαρτία και τήν κάνει άφθαρτη και μεταβάλλει σε μιá καινούργια ζωή ό,τι πάλιωσε άπό ραθυμία και έφθασε στόν άφανισμό» (Άγιος Κύριλλος Άλεξανδρείας).

Ό Μακρυγιάννης έλεγε με πόνο: « Άλήθεια, άλήθεια, πικριά όπου είσαι». Και πράγματι, ή άλήθεια όταν λέγεται είναι πικρή. Μοιάζει σαν τó νυστέρι του χειρουργού πού μπαίνει βαθιά μες στο κόκκαλο για νά καθαρίσει τήν πληγή. Η άλήθεια όμως πρέπει νά λέγεται όποιοδήποτε κόστος κι άν έχει. Η άπόκρυψη τής άλήθειας, όσο περίτεγνα κι άν γίνεται, στρέφεται τελικά εναντίον του ίδιου μας του έαυτου. Οί άρχαίοι έλεγαν: «Άληθείας έχου», δηλαδή νά είσαι προσηλωμένος στην άλήθεια και ο Πυθαγόρας τόνιζε: «Τό νά κρύβεις τήν άλήθεια είναι σαν νά θάβεις χρυσάφι».

Η άλήθεια είναι τόσο πολύτιμη πού δέν μπορούμε νά τή θυσιάσουμε και νά τή θάβουμε χάριν των όποιοδήποτε σκοπιμοτήτων, έστω και χάριν τής όμονοιás. «Μή προτίμα τήν όμόνοιαν τής άληθείας» τονίζει ο ιερός Χρυσόστομος (Ε.Π.Ε. 17, 492). Ούτε και γι' αὐτήν άκόμα τήν άγάπη - τήν μητέρα και τό θεμέλιο όλων των άγαθών- δέν πρέπει νά άποκρύβουμε τήν άλήθεια. "Άλλωστε χαρακτηριστικό τής άγάπης προς τόν πλησίον κατά τόν Μέγα Βασίλειο είναι «νά μήν έπιζητούμε τό δικό μας συμφέρον, αλλά όσα είναι συμφέροντα για τήν ψυχή και τό σώμα αὐτου πού άγαπούμε» (P.G. 31, 771BC).

Ό λέθριο ρόλο στην άπόκρυψη τής άλήθεια παίζουν και οί παντός είδους κόλακες, πού άφθονούν στις μέρες μας και με τέχνη άποκρύπτουν τήν άλήθεια "προς ίδιον όφελος". Γι' αὐτό και ο Ίσοκράτης κάνει τήν διαχρονική ύπενθύμιση: «Μίσει τους κολακεύοντας ώσπερ τους έξαπατώντας: άμφότεροι γάρ πιστευθέντες τους πιστεύσαντας άδικούσιν» (Προς Δημόνικον, 30, 1-3). Δέν μπορεί νά ύπάρξει πρόοδος στην έπιστήμη, όταν άποκρύπτεται ή έπιστημονική άλήθεια. Δέν μπορούν νά οίκοδομηθούν σωστές διαπροσωπικές σχέσεις, όταν δέν θεμελιώνονται στην άλήθεια και τήν άμοιβαία έμπιστοσύνη.

Ό άνθρωπος τής έποχής μας έχει χάσει τήν έμπιστοσύνη του στον συνάνθρωπό του. Παντου κυριαρχεί ή καχυποψία. Τό ψεύδος θριαμβεύει. Στις διαφημίσεις, στην ένημέρωση (καλύτερα γράψε: έμμισθη συσκότιση), στην πολιτική, στις κάθε είδους συναλλαγές. Κανένας δέν είναι σίγουρος για κανένα. Η ζωή μας κατάντησε δύσκολη ή καλύτερα τήν καταντήσαμε δύσκολη, άνυπόφορη, άβέβαιη. Ό διπλανός μας έγινε ή κόλασή μας, άντι νά άποτελεί πηγή χαράς και παρηγοριάς.

Φτάσαμε στο άκρον άωτον τής ύποκρισίας, ώστε τα λεγόμενα ισχυρά χριστιανικά κράτη νά βαπτίζουν ξεδιάντροπα τόν πιό φρικτό πόλεμο και τα πιό άνηλεή βασανιστήρια αντίσταση κατά τής διεθνούς τρομοκρατίας κι άς κρύβονται άπό πίσω τα συμφέροντα των σωτήρων του πλανήτη.

Πότε ἐπιτέλους θά μάθουμε νά μιλοῦμε τή γλώσσα τῆς ἀλήθειας, τή γλώσσα τῶν παιδιῶν ποῦ περιμένουν ἀπό μᾶς ἕναν καλύτερο κόσμος; Ὁ Γιώργος Σεφέρης ἔγραψε: «Δέ θέλω τίποτε ἄλλο παρά νά μιλήσω ἀπλά, νά μοῦ δοθεῖ ἐτούτη ἡ χάρη». Ἐγὼ θά πρόσθετα «ἀπλά κι ἀληθινά καί ἐν Χριστῷ». Διότι ὁ Χριστός εἶναι ἡ μόνη Ἀλήθεια, ἡ Αὐτοαλήθεια.

Θά κλείσω μέ τὰ λόγια τοῦ μακαριστοῦ Γέροντα Ἰουστίνου Πόποβιτς, ὁ ὁποῖος διετράνωνε: *Ἡ ζωὴ ἄνευ τοῦ Χριστοῦ, ὁ θάνατος ἄνευ τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀλήθεια ἄνευ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἥλιος ἄνευ τοῦ Χριστοῦ καί τὰ σύμπαντα χωρὶς Αὐτόν, -ἅλα εἶναι προμερὰ ἀνοησία, ἀνυπόφορον μαρτύριον, σισύφειον βάσανον, κόλασις! Δέν θέλω οὔτε τὴν ζωὴν, οὔτε τὸν θάνατον ἄνευ Σοῦ, Γλυκύτατε Κύριε! Δέν θέλω οὔτε τὴν ἀλήθειαν, οὔτε τὴν δικαιοσύνην, οὔτε τὸν παράδεισον, οὔτε τὴν αἰωνιότητα. Ὁχι, Ὁχι! Ἐσένα μόνον θέλω, Ἐσὺ μόνον νά εἶσαι εἰς ἅλα, ἐν πᾶσι, καί ὑπεράνω ὅλων!... Ἡ ἀλήθεια, ἐάν δέν εἶναι ὁ Χριστός, δέν μοῦ χρειάζεται, εἶναι μόνον μία κόλασις» (Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος, ἐκδ. Ἀστήρ, σελ. 183-184, Ἀθήναι 1981).*